

The Experiment

Bronnenblad

Regie: Paul T. Scheurin

Jaar: 2010

Duur: 96 minuten

Inhoud

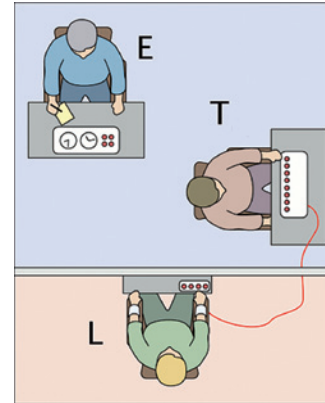
1. Experiment van Milgram
2. Het Stanford Prison Experiment
3. Abu Ghraib

Bronnen en links voor verdere informatie

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

1. Experiment van Milgram

In 1963 voerde de psycholoog Stanley Milgram een experiment uit dat wereldberoemd zou worden. Hij onderzocht in hoeverre mensen bereid zijn om opdrachten uit te voeren die ingaan tegen het eigen geweten.

Milgram voerde dit gehoorzaamheidsonderzoek uit om beter te begrijpen waarom zo veel mensen hadden meegedaan aan gruwelijkheden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Onderzoeksofzet

Via een krantenadvertentie en een postverzoek werden mensen opgeroepen deel te nemen aan een 'geheugenstudie', die de gevolgen van straf bij het leren van gedrag zou testen. Het onderzoek vond plaats onder veertig mannen tussen de 20 en 50 jaar met verschillende onderwijsachtergronden. Zij kregen allen een vergoeding van 4,50 dollar. Aan het experiment konden steeds twee deelnemers meedoen: de één in de rol van leerling, de ander in de rol van leraar. Zonder dat de ene deelnemer het wist, was zijn tegenspeler een acteur. Deze acteur kreeg de rol van leerling.

De opzet van het experiment was dat de 'leraar' de 'leerling' zou laten leren door fouten af te straffen met een elektrische schok. De leraar kreeg aan het begin van het experiment als voorbeeld een elektrische schok van 45 volt om te voelen wat de leerling voelde als deze straf kreeg.

De leraar kreeg een lijst van woordcombinaties die hij moest voorlezen aan de leerling. Deze moest de woordcombinaties onthouden en later weer opdreunen. Wanneer de leerling een combinatie fout had, kreeg hij een schok, die bij elk onjuist antwoord

werd verhoogd met 15 volt.

Hoewel de leraar geloofde dat hij echte schokken aan de leerling gaf, waren er in werkelijkheid geen schokken in het spel. De leraar en leerling waren tijdens het experiment gescheiden door een muur, waarachter de leerling een bandrecorder bediende. Hierop stonden opnames van pijnkreten, die naarmate het schokniveau hoger werden, luider werden. Bovendien bonste de leerling op de muur, zogenaamd om de leraar te smeken te stoppen. Na een schok van 300 volt, gaf de leerling geen reactie meer.

Op dit punt begonnen veel deelnemers zich zorgen te maken over de proefpersoon. Zij wilden het experiment beëindigen en vroegen naar het doel van het onderzoek. De aanwezige onderzoeksleider verzekerde hen ervan dat de deelnemer niet verantwoordelijk werd gehouden voor eventuele gevolgen.

Zij werden aangespoord om door te gaan. De onderzoeksleider had vier standaardzinnen om de leraar te overtuigen door te gaan:

- I Gaat u maar verder.
- II Het is noodzakelijk voor het experiment dat u doorgaat.
- III Het is absoluut essentieel dat u doorgaat.
- IV U hebt geen keuze, u moet doorgaan.

De toon van de onderzoeksleider was vastberaden, maar niet onbeleefd. Als de deelnemer na deze vier aanmoedigingen nog steeds weigerde verder te gaan, dan werd het experiment stopgezet.

1. Experiment van Milgram

.....

Een aantal deelnemers begon te lachen wanneer zij het geschreeuw van pijn door de muur hoorden. Dit was geen sadistisch gelach, maar een zenuwachtige giebel. Dit is een menselijke reactie om, ondanks de angst en spanning, de kalmte te bewaren. Vijfenzestig procent van de deelnemers ging door tot 450 volt, wat in het echt een dodelijke schok kan zijn. Zij voelden zich hier overigens wel ongemakkelijk bij.

Resultaat

Van te voren had geen van de deelnemers verwacht dat hij een dodelijke schok zouden geven. Toch bleek driekwart (26 van de 40) van hen dit wel te doen. Er is hierbij een verband gevonden met gezag. Als een onderzoeker een witte jas droeg, gehoorzaamden de deelnemers hem meer dan als een onderzoeker gewone kleren droeg. Daarnaast bleek de nabijheid van de onderzoeker een grote rol te spelen: de deelnemers gehoorzaamden de onderzoeker meer wanneer hij naast hen stond, dan wanneer hij aan de telefoon was.

Hoewel er tijdens dit experiment alleen mannen werden getest, bleek tijdens eenzelfde experiment in een later stadium dat ook vrouwen gehoorzaamheid geven aan orders van bovenaf. Daarmee is aangetoond dat het merendeel van de mensen bereid is de medemens pijn te berokkenen als zij hiertoe aangemoedigd worden.

.....

2. Stanford Prison Experiment

In 1971 vond op de Universiteit van Stanford (Verenigde Staten) een sociaal-psychologisch experiment plaats, waarbij 24 studenten vrijwillig werden opgesloten in een nagebootste gevangenis. Doel van dit experiment was te onderzoeken in hoeverre mensen beïnvloed worden door de sociale omgeving (andere mensen) en het machtsstelsel waar ze deel van uitmaken. De uitkomsten waren voor veel mensen verrassend: in iedere normale persoon schuilt een wrede onderdrukker.

Onderzoeksopzet

Na een advertentie in de krant, meldden 70 jonge mannen zich om mee te doen aan het gevangenisexperiment. De mannen werden psychologisch en medisch getest. Ook controleerden de onderzoekers dat de kandidaten geen crimineel verleden of strafblad hadden. Vierentwintig gezonde, intelligente jongens uit de middenklasse doorstonden de tests en mochten meedoen aan het experiment. Daarvoor ontvingen ze vijftien dollar per dag. Door middel van kop-of-munt werd bepaald of de deelnemers werden ingedeeld bij de bewakers of bij de gevangenen.

Aankomst

Zonder dat zij dit op voorhand wisten werden de 'gevangenen' op een zondagochtend door de politie opgehaald. In het zicht van de burens werden zij gefouilleerd, geblinddoekt en de politieauto ingetrokken, die vervolgens met luide sirene en zwaaiende lampen de straat uit reed. Deze simulatie van een arrestatie moest een schokeffect teweegbrengen en de jongens doen invoelen dat zij echt naar de gevangenis moesten.

Na aankomst in de gevangenis werden de jongens volledig uitgekled, onderzocht op luizen en kaalgeschoren. Vervolgens kregen zij een jurk aan waarop een ID-nummer was geprint. Met dit nummer zouden zij tijdens het experiment worden aangesproken. Zij moesten ook andere gevangenen zo aan spreken. Dit zou de anonimiteit van de mannen bevorderen.

Om hun rechterenkel werd een zware ketting gehangen, die hen eraan zou herinneren dat ze gevangene waren. Verder kregen zij rubberen sandalen aan en een panty over hun hoofd. Normaal gesproken worden gevangenen nooit zo aangekleed, maar bekend is wel dat zij zich vernederd en minder mannelijk voelden. Om dit effect na te bootsen, kregen de gevangenen jurken aan. En inderdaad, de mannen begonnen zich vrouwelijker te gedragen.

Bewakers

De bewakers kregen van te voren geen training in hoe ze zich moesten gedragen. De enige taak die zij meekregen was de rust en orde in de gevangenis te bewaren. Zij droegen een kaki-uniform, een fluitje om de nek en een knuppel in de hand. Daarnaast kregen zij een zonnebril, die moest voorkomen dat de gevangenen hun ogen en emoties konden zien. Het experiment begon met negen bewakers en negen gevangenen. De zes overigen zouden worden opgeroepen indien nodig. Tijdens de eerste nacht wekten de bewakers de gevangenen luidruchtig voor een telling, om hen te tonen wie de baas was. Tijdens een dergelijke telling konden de gevangenen wennen aan hun nummers, maar belangrijker was het dat de bewakers de

2. Stanford Prison Experiment

.....

confrontatie aan moesten gaan met de gevangenen en controle op hen moesten uitoefenen. Tijdens de eerste nacht werd er door de gevangenen nog lacherig gedaan en was het duidelijk dat de bewakers nog moesten zoeken naar hoe zij autoritair moesten optreden.

Opstanden

Omdat het de eerste dag rustig was gebleven, waren de onderzoekers volledig verrast dat de gevangenen de tweede ochtend in opstand kwamen. Zij hadden hun panty's van hun hoofden getrokken, hun ID-nummers afgescheurd en met bedden de ingang van hun gevangenis cel versperd. De bewakers reageerden door ijskoude koolstofmonoxide de cellen in te spuiten, waardoor de gevangenen weggingen bij de deuren. Vervolgens liepen zij de cellen in, ontkleedden de mannen, gooiden de bedden weg en stopten de leiders van de opstanden in de isoleercel. De opstanden waren tijdelijk onderdrukt, maar de bewakers realiseerden zich dat zij de gevangenen fysiek niet aankonden, zeker niet als zij in ploegendiensten werkten. Zij besloten daarom hun fysieke straffen om te zetten in psychologische straffen.

De gevangenen die het minst overlast hadden veroorzaakt verhuisden naar een aparte cel, waar zij hun kleren en bed terugkregen en hun tanden mochten poetsen. Bovendien kregen zij lekker te eten, terwijl de andere gevangenen op rantsoen waren gezet. Deze situatie resulteerde in een solidariteitsbreuk tussen de gevangenen. Want moesten de 'goede' gevangenen ingaan op deze bijzondere behandeling, of solidair blijven aan de andere gevangen? De volgende dag werd de situatie

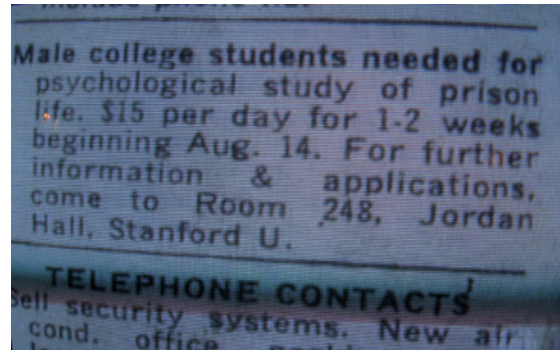
omgekeerd, en mochten de rebellerende gevangenen in de aparte cel met privileges. De gevangenen snapten er niks meer van. De bewakers wilden hiermee bereiken dat de gevangenen onderling ruzie zouden maken, en daarmee de aandacht afleiden.

Om de rust en orde te bewaren, werden de bewakers steeds strenger en meedogenlozer. De gevangenen mochten zelfs niet altijd meer naar het toilet, maar moesten hun behoeften doen in een emmer in de cel. Deze werd slechts af en toe geleegd.

Bezoek

Om het onderzoek transparant te maken en te laten zien wat er in de gevangenis gebeurde, werden de ouders en vrienden van de deelnemers op bezoek uitgenodigd. Om te voorkomen dat de ouders zouden schrikken van de situatie waarin hun zonen waren beland, werden de gevangenen gewassen, geschoren en werden de cellen schoongemaakt. De gevangenen kregen bovendien een goede maaltijd en muziek schalde door de speakers. Om het feest compleet te maken werd bij de ingang van de gevangenis een *cheerleader* neergezet, die de ouders en vrienden zou verwelkomen. Bij aankomst moesten de ouders zich registreren, waarna ze een half uur moesten wachten. Hen werd verteld dat per gevangene slechts twee personen naar binnen mochten. Tijdens het bezoek, dat slechts tien minuten zou duren, zou bovendien een bewaker aanwezig zijn. De ouders klaagden over deze regels, maar gingen er niet tegenin. En zo werden ook zij onderdeel van het experiment.

2. Stanford Prison Experiment

Ontsnapping

Geruchten over een ontsnapping hielden de bewakers een hele dag bezig. Ze verplaatsten de gevangenen, vroegen politiemensen om hulp en verbouwden de gevangenis. Toen bleek dat de ontsnapping niet doorging, waren de bewakers gefrustreerd. Ze wilden dit de gevangenen betaald zetten. Zij werden uit hun cellen gehaald, gedwongen tot push-ups en het verschonen van de toiletten met blote handen.

Einde van het experiment

Twee gebeurtenissen leidden ertoe dat het experiment al na zes dagen werd stopgezet. Ten eerste omdat het misbruik en geweld jegens de gevangenen uit de hand liep. De bewakers dachten dat de camera's van het experiment 's nachts uit waren, en dat zij op dat moment hun gang konden gaan.

Ten tweede omdat wetenschapper Christina Maslach langs kwam om interviews af te nemen met de gevangenen en bewakers, en zij ontsteld reageerde op de situatie die zij ter plekke aantrof. Gevangenen met zakken over hun hoofd, vastgeketend aan elkaar met de handen op elkaars schouders. Hoewel vijftig mensen de gevangenis al hadden bezocht, was zij die eerste die uitriep dat dit op morele gronden niet toegestaan kon worden. Zelfs de onderzoekers waren te veel meegezogen in de situatie, en zagen niet dat de situatie uit de hand liep.

Conclusie

Aan het einde van het experiment waren er drie typen bewakers. Het eerste type was streng, maar rechtvaardig. Zij volgden precies de regels van de gevangenis. Het tweede type was goedaardig: zij

regelden dingen voor de gevangenen en straffen hen nooit. Het derde type was bereid geweld te gebruiken en deelnemers te vernederen om hun autoriteit te bewaren.

Ook onder de gevangenen ontstonden verschillende groepen: een aantal gevangenen rebelleerde en vocht met de bewakers. Anderen braken na een paar dagen op emotioneel gebied. Zij huilden en verscholen zich in een hoekje. Een gevangene werd psychotisch. Het vierde type gevangene gedroeg zich onderdanig en deed alles wat door de bewakers opgedragen werd.

3. Abu Ghraib

De Abu Ghraibgevangenis nabij de Iraakse hoofdstad Bagdad werd in 2004 wereldnieuws, toen foto's over de mensonterende en vernederende behandeling van Iraakse gevangenen openbaar werden gemaakt. De beveiliging van de gevangenis was in handen van Amerikaanse militairen.

Op de foto's is onder andere te zien hoe naakte gevangenen worden gedwongen tot het naspelen van seksuele handelingen. De gevangenen worden aangevallen door honden en ook is te zien hoe een vrouwelijke Amerikaanse soldaat haar duim opsteekt bij een Iraakse gevangene die overleden lijkt te zijn. Op een andere foto wijst ze naar de genitaliën van naakte gevangenen. De gevangenen hebben een zak over hun hoofd en zijn aan elkaar en aan hekken vastgeketend. Later bleek dat gevangenen regelmatig werden geslagen met stokken, ze moesten uit het toilet eten en werden uitgescholden en bedreigd.

De behandeling van de gevangenen in Abu Ghraib was in strijd met de Conventie van Genève. In dit verdrag is bepaald dat personen die niet tot de strijdkrachten behoren of aan gevechtshandelingen deelnemen, te allen tijden menselijk moeten worden behandeld en beschermd moeten worden tegen geweld, aanranding, verkrachting, intimidatie, belediging en publieke vertoning, ook als zij in handen vallen van de vijand of bezetter (zoals de Amerikanen in Irak). Zij moeten hun eer, familierechten, religie en gewoonten kunnen behouden en mogen niet worden gediscrimineerd op basis van ras, religie of politieke overtuiging. Daarnaast mogen zij niet worden gedwongen

informatie te geven.

Toenmalig president van de Verenigde Staten, George W. Bush, noemde de beelden afschuwelijk en bood zijn excuses aan. Zeventien soldaten in Irak werden ontslagen of gedegradeerd in rang; zes van hen kwamen voor het legertribunaal. Zij werden veroordeeld wegens het toestaan en opleggen van seksueel, fysiek en psychologisch misbruik van Iraakse gevangenen in Abu Ghraib. Hun straffen varieerden van zes maanden tot tien jaar gevangenisstraf, het betalen van boetes en oneervol ontslag uit het Amerikaanse leger.

Volgens onderzoekers die betrokken waren bij het proces (onder andere Zimbardo!) was de situatie voor de bewakers in Abu Ghraib zo slecht dat agressief en vernederend gedrag te verwachten was. De bewakers werden uitgedaagd en stonden onder voortdurende spanning van een oorlogssituatie. Ze waren niet opgeleid als bewaker en moesten zeer lange dagen werken. Hun terugkeer naar huis was reeds een jaar uitgesteld. Daarnaast was er weinig kennis over de gevangenen. De Amerikaanse bewakers hadden weinig begrip voor de Iraakse gevangenen en omdat deze deel uitmaken van een andere sociale en culturele groep zagen de bewakers hen niet meer als individuen. Maar wat vooral telt: de bevelsstructuur was onduidelijk en vond er nauwelijks controle plaats op het gedrag van de bewakers.

De soldaten beweerden van bovenaf orders te hebben gekregen de mishandelingen en vernederingen uit te voeren. Dat zij hiermee hebben ingestemd, had vermoedelijk te maken met hun jonge

3. Abu Ghraib

.....

leeftijd en de omstandigheden, die het maken van
rationele en morele beslissingen bemoeilijkten.

Het gedrag van mensen overschrijdt morele grenzen
als de situatie en de machtsstructuren dit toelaten
en/of stimuleren. Deze factoren zijn van grotere
invloed op het gedrag dan individuele kenmerken als
karakter of persoonlijkheid. De wantoestanden in Abu
Graib lijken een bevestiging van het Stanford Prison
Experiment. In iedere normale persoon schuilt een
wrede bewaker.

.....

Bronnen en links voor verdere informatie

.....

Amnesty International

www.amnesty.nl/encyclopedie

www.amnesty.nl/landenpagina

Stanford Prison Experiment en Milgram

Experiment:

www.prisonexp.org

[http://www.elsevier.nl/web/Artikel/173070/Philip-](http://www.elsevier.nl/web/Artikel/173070/Philip-Zimbardo-Van-ieder-fatsoenlijk-mens-valt-een-duivel-te-maken.htm)

[Zimbardo-Van-ieder-fatsoenlijk-mens-valt-een-duivel-](http://www.elsevier.nl/web/Artikel/173070/Philip-Zimbardo-Van-ieder-fatsoenlijk-mens-valt-een-duivel-te-maken.htm)

[te-maken.htm](http://www.elsevier.nl/web/Artikel/173070/Philip-Zimbardo-Van-ieder-fatsoenlijk-mens-valt-een-duivel-te-maken.htm)

[http://wetenschap.infonu.nl/onderzoek/11085-](http://wetenschap.infonu.nl/onderzoek/11085-experiment-van-milgram.html)

[experiment-van-milgram.html](http://wetenschap.infonu.nl/onderzoek/11085-experiment-van-milgram.html)

<http://noorderlicht.vpro.nl/artikelen/20103131/>

[http://www.kennislink.nl/publicaties/gammacanon-28-](http://www.kennislink.nl/publicaties/gammacanon-28-gehoorzaamheid)

[gehoorzaamheid](http://www.kennislink.nl/publicaties/gammacanon-28-gehoorzaamheid)

[http://www.werkeninjustitieelkader.nl/Content.](http://www.werkeninjustitieelkader.nl/Content.aspx?PGID=6584e98c-d694-4004-928b-cdd563eb9f53)

[aspx?PGID=6584e98c-d694-4004-928b-](http://www.werkeninjustitieelkader.nl/Content.aspx?PGID=6584e98c-d694-4004-928b-cdd563eb9f53)

[cdd563eb9f53](http://www.werkeninjustitieelkader.nl/Content.aspx?PGID=6584e98c-d694-4004-928b-cdd563eb9f53)

Abu Ghraib:

[http://www.newyorker.com/](http://www.newyorker.com/archive/2004/05/10/040510fa_fact)

[archive/2004/05/10/040510fa_fact](http://www.newyorker.com/archive/2004/05/10/040510fa_fact)

[http://www.princeton.edu/pr/news/04/q4/1125-fiske.](http://www.princeton.edu/pr/news/04/q4/1125-fiske.htm)

[htm](http://www.princeton.edu/pr/news/04/q4/1125-fiske.htm)

[http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/](http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A9343-2005Jan14.html)

[A9343-2005Jan14.html](http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A9343-2005Jan14.html)

.....

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties om de basisrechten van de mens te omschrijven. In de verklaring staan de rechten die ieder mens altijd en overal zou moeten hebben. De volledige tekst is te lezen

op www.amnesty.nl/uvrm.

.....

1. Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren.
2. De mensenrechten gelden voor iedereen, waar ook ter wereld.
3. Je hebt recht op leven, op vrijheid en op veiligheid.
4. Slavernij is verboden.
5. Martelen is verboden.
6. Je hebt het recht om erkend te worden voor de wet.
7. De wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden.
8. Als je onrecht wordt aangedaan, heb je recht op bescherming.
9. Je mag niet zomaar worden opgesloten, of het land uitgezet.
10. Als je terecht moet staan, heb je recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
11. Je bent onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Je daden kunnen niet achteraf strafbaar worden gesteld.
12. Je hebt recht op privacy en op bescherming van je goede naam.
13. Je mag je vrij verplaatsen in je eigen land. Je mag ieder land (ook je eigen) verlaten.
14. Je mag vluchten naar een ander land, als je mensenrechten worden bedreigd.
15. Je hebt recht op een nationaliteit.
16. Je mag trouwen met wie je wilt en een gezin stichten.
17. Je hebt recht op bezit, dat mag niemand zomaar van je afnemen.
18. Je mag je eigen godsdienst kiezen en daarnaar leven.
19. Je hebt het recht om uit te komen voor je eigen mening.
20. Je mag lid worden van een vereniging en een vereniging oprichten. Niemand mag je dwingen om bij een vereniging te horen.
21. Iedereen mag meedoen aan de verkiezingen voor het landsbestuur en zichzelf daarvoor verkiesbaar stellen. Het volk kiest de regering in democratische verkiezingen.
22. Je hebt recht op de economische, culturele en sociale voorzieningen in je land. Arme landen hebben recht op internationale hulp.
23. Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon. Je mag lid worden van een vakbond.
24. Je hebt recht op rust en vrije tijd.
25. Je hebt recht op genoeg inkomen om van te leven. Als je niet voor jezelf kunt zorgen, moet de overheid dat doen.
26. Je hebt recht op onderwijs.
27. Je hebt het recht om te genieten van kunst en cultuur.
28. Landen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten kunnen worden nageleefd.
29. Je hebt plichten om ervoor te zorgen dat de rechten van andere mensen kunnen worden nageleefd. De wetten in je land mogen niet in strijd zijn met de mensenrechten.
30. Geen van deze rechten mag worden misbruikt om de mensenrechten te vernietigen.

.....

Amnesty International

Movies that Matter

Amnesty International is een internationale organisatie die zich inzet voor de mensenrechten. Over de hele wereld heeft Amnesty meer dan 2,8 miljoen leden en aanhangers. Het hoofdkantoor is in Londen. Daar worden gegevens van over de hele wereld verzameld en bereiden de medewerkers de internationale acties van Amnesty voor. In bijna honderd landen zijn er afdelingen of groepen van Amnesty International, ook in Nederland.

Amnesty International is onafhankelijk. Acties en onderzoek worden betaald door leden en mensen die geld geven. Amnesty wil voor onderzoek en actie geen subsidie van de overheid, want als je geld krijgt van de overheid is het minder makkelijk om die overheid te bekritisieren als dat nodig mocht zijn.

Amnesty International is onpartijdig. Dat wil zeggen dat het voor Amnesty geen verschil maakt in welk land de mensenrechten worden geschonden.

Mensenrechten gelden voor iedereen. Als die rechten geschonden worden, door welke regering dan ook, dan voert Amnesty daar actie tegen. Het zou tenslotte erg ongeloofwaardig zijn wanneer je van het ene land wel wat zegt en in het andere geval doet of je neus bloedt.

Movies that Matter is een internationaal expertisecentrum op het gebied van film en mensenrechten. Het organiseert het jaarlijkse Amnesty International Film Festival en een maandelijks film- en debatprogramma in tien Nederlandse filmtheaters en speciale internationale vertoningen.

Movies that Matter is er ook voor scholen! Wij helpen docenten films uit te zoeken wanneer u specifieke onderwerpen op school wilt behandelen. Wij geven filmadvies voor verschillende niveaus en leeftijden, en helpen u de vertoning mogelijk te maken. Indien gewenst kunnen we u ook aan interessante gastsprekers of workshops helpen of zelfs een compleet School Film Festival organiseren.

Movies that Matter @ school richt zich in eerste instantie op (alle niveaus van) het voortgezet onderwijs. Voor het primair onderwijs zijn enkele titels beschikbaar.

Via de zoekmachine (<http://www.moviesthatmatter.nl/mtm/site/educatiefilms.vm>) kunt u uitgebreid zoeken naar films op onderwerp, type film, niveau, vak en lengte. Movies that Matter is telefonisch bereikbaar op 020 7733621.

Colofon

Redactie

Hanna Hilhorst en Joan de Ruyter

Eindredactie

Movies that Matter en Amnesty International

Vormgeving

Gezamenlijk Corvee

Movies that Matter Educatie

Margreet Cornelius, Marcus Eshuis,
Dennis Lahey (projectleider)

Movies that Matter

Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
www.moviesthatmatter.nl
tel. (020) 77 33 624
educatie@moviesthatmatter.nl

Alleen te gebruiken voor educatieve doeleinden.

Stichting Movies that Matter wordt ondersteund
door Amnesty International, Stichting DOEN en
het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Het **Movies that Matter Film Festival** wordt
ondersteund door de Gemeente Den Haag

